

Trafikverkets diarienummer TRV 2015/42946,
Näringsdepartementets diarienummer N2015/4305/TIF

Näringsdepartementet 103 33 Stockholm

Ulriksdal 10 mars 2016

Remiss angående Inriktningsunderlag inför transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2018-2029

Världsnaturfonden WWF har getts möjlighet att svara på rubricerad remiss. WWF har valt att koncentrera sina synpunkter på de delar av remissunderlaget som rör vägtrafiken och dess miljö- och klimateffekter. Med anledning av att nytt relevant underlag rörande klimatet presenterats i ett sent skede har WWF begärt förlängd remisstid. WWF finns inte med på sändlistan men hoppas att vi i fortsättningen kan ses som en naturlig remissinstans i frågor som berör miljö och klimat.

Övergripande synpunkter

Mot bakgrund av de svenska klimatmålen och Sveriges nya åtagande enligt Parisavtalet anser WWF att det är problematiskt att Trafikverket utgår ifrån att minskad klimatpåverkan kan uppnås utan att begränsa den prognosticerade kraftiga ökningen av trafikarbetet på väg (+25 % persontransportarbete med bil 2010–2030). Flertalet utredningar, inte minst Trafikverkets egna, har tvärtom slagit fast att för att nå klimatmålen så krävs en utveckling mot ett mer transportsnålt samhälle. En sådan transportsnål utveckling går rimligtvis inte att nå utan att även infrastrukturen anpassas. Energieffektiva fordon och förnybara drivmedel är viktiga men inte tillräckliga åtgärder för att lösa utsläppsproblematiken och löser inte heller problemen med den fysiska infrastrukturens påverkan på landskapet.

WWF noterar att det inriktningsunderlag som Trafikverket har redovisat till regeringen utgår ifrån en utveckling som innebär klimatpåverkande utsläpp från transportsektorn som ligger långt över de nivåer som är förenliga med de klimatmål som Sverige satt upp och ännu längre ifrån den klimatambition WWF anser nödvändig.

Trafikplanering på tvärs med klimat- och miljömål

Hur transportsystemet utvecklas är av central betydelse för att ett flertal av de nationella miljö kvalitetsmålen ska kunna nås. I december 2015 slöts ett globalt klimatavtal som slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och helst begränsas till 1,5 grader. Miljömålsberedningen har lagt ett förslag om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2045.

Transportsektorn står för cirka en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Inriktningsunderlaget sätter tilltro till att transportsektorns klimatpåverkan kan lösas genom teknikutveckling av energieffektiva fordon, energieffektiva logistik för gods samt övergång till förnybara bränslen. Detta trots att flertalet utredningar, inte minst Trafikverkets eget klimatscenario och nyligen utgivna *Styrmedel och åtgärder för att minska transportsystemets utsläpp av växthusgaser – med fokus på transportinfrastrukturen* liksom *SOU 2013:84 Fossilfrihet på väg*, har slagit fast att för att nå klimatmålen krävs också en utveckling mot ett samhälle med minskade transporter.

Det inriktningsunderlag som Trafikverket har redovisat till regeringen utgår ifrån en utveckling med klimatpåverkande utsläpp från transportsektorn som ligger långt över de nivåer som är förenliga med de klimatmål som Sverige satt upp. Att utgå ifrån dessa prognoser i den kommande infrastrukturplaneringen skulle försvåra arbetet med att nå de klimatpolitiska målen liksom ett flertal andra nationella miljö kvalitetsmål.

Vid sidan om *Begränsad klimatpåverkan* har transportererna negativ inverkan på flertalet andra miljö kvalitetsmål, däribland *Bara naturlig försurning*, *Frisk luft*, *God bebyggd miljö*, *Ingen övergödning* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Vägtransporter i urbana områden är mycket ytkrävande och medför omfattande hälsoeffekter på grund av buller och utsläpp till luft. Över 2 miljoner personer i Sverige exponeras exempelvis för trafikbuller med ljudnivåer som riskerar att medföra hälsoeffekter, och exponeringen för partiklar där vägtrafiken utgör en av de största enskilda källorna i Sverige beräknas orsaka totalt cirka 3 500 förtida dödsfall. Nybyggnad av transport- infrastruktur innebär alltid risk för fragmentering och barriäreffekter i landskapet.

I inriktningsunderlaget prioriteras infrastrukturåtgärder för att nå det transportpolitiska *funktionsmålet* och det accepteras att åtgärderna samtidigt motverkar möjligheterna att nå *hänsynsmålet* avseende miljö och klimat. Detta innebär att transportplaneringen sker helt frikopplad från de nationella och internationella målen om minskad klimatpåverkan. Trafikverket drar slutsatsen att utformningen av transportinfrastrukturen skulle ha begränsad betydelse för transportutvecklingen. Det håller WWF inte med om. Valet av vilken infrastruktur som byggs har avgörande betydelse för om ett framtida hållbart transportsystem kan nås. Utökad vägkapacitet i sig själv genererar ökad vägtrafik (inducerad trafik) vilket inte omnämns i inriktningsunderlaget. Dessutom har stora investeringsbeslut självklart konsekvenser för de alternativa lösningar som väljs bort. Stora väginvesteringar främst i storstadsregionerna riskerar att inskränka eller försena investeringar i andra transportslag som är nödvändiga för utvecklingen av ett hållbart transportsystem i hela landet.

Trafikverkets klimatrapport

Det har under början av mars 2016 uppmärksammats att Trafikverkets klimatrapport inte varit tillgänglig för remissinstanserna. Det är mycket märkligt med tanke på hur just denna rapport har betydelse för vilken infrastrukturplanering som krävs. Rapporten innehåller material som visar att hela infrastrukturplaneringen behöver göras om. Rapporten säger bland annat:

”Transportsektorn och hela samhället står inför en stor utmaning när det gäller att minska energianvändningen och klimatpåverkan. Inrikes transporter står för cirka en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Av dessa utsläpp kommer cirka 95 procent från vägtrafiken. Enligt det transportpolitiska målet ska transportsektorn bidra till uppfyllelse av det nationella målet om begränsad klimatpåverkan. Till 2030 bör Sverige också ha en fossiloberoende fordonsflotta. Till 2050 har regering och riksdag beslutat att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av klimatgaser. Det innebär att även transportsektorn till 2050 behöver minska utsläppen till nära noll.”

”En förändrad utveckling av samhälle och transportsystem kommer leda till ökade behov av investeringar under en övergångsperiod. Det kommer sannolikt också handla om att omvärdera allt som finns i befintlig nationell plan med byggstart 2019 och senare och prioritera om.”

Citaten beskriver de nödvändiga omprioriteringarna enligt miljömålen före förhandlingarna i Paris. Nu har Sverige och världen kommit överens om skärpta miljömål och det betyder att omprioriteringarna behöver bli betydligt större. Trafikverkets rapport visar att om Sverige tar sina åtaganden från Paris på allvar måste infrastrukturplaneringen ges en helt ny inriktning. Så snart som möjligt måste investeringar i ökad biltrafik avvecklas och ersättas med investeringar i ökad kollektiv- och cykeltrafik samt i hållbara alternativ för mer långväga transporter som befintlig järnväg och höghastighetståg.

Den transportsnåla utveckling som behövs kräver att även infrastrukturen anpassas. Det innebär t ex att avstå från fortsatt utbyggnad av motorvägskapacitet i storstadsregionerna, så att bilen prioriteras ned till förmån för satsningar på alternativa färd sätt som kan bidra till bättre transportpolitisk måluppfyllelse. I rapporten dras slutsatsen att biltrafiken måste minska med

30 procent till 2030 i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö för att den svenska fordonsflottan ska kunna bli fossiloberoende samma år. I princip innebär det att var tredje resa med bil måste ersättas med bättre stadsplanering, gång, cykel, kollektivtrafik och smart kommunikation.

Sammanfattningsvis anser WWF att det krävs en tydlig politisk prioritering av hänsynsmålets klimat- och miljödelar i direktiven till Trafikverket och länen inför den kommande åtgärdsplaneringen nationellt och regionalt.

Håkan Wirtén
Generalsekreterare Världsnaturfonden WWF

Henrik Waldenström
Sakkunnig